

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๗/๒๕๖๕

วันที่ ๒๐ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ศาลอุทธรณ์

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ หรือไม่

ความเห็น

รากฐานเกี่ยวกับสิทธิการได้รับการเยียวยาของจำเลยในคดีอาญา ได้รับการรับรองมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตรา ๒๔๖ บัญญัติว่า “บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” ด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงได้ตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ขึ้น ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคล ซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น

รวมทั้งการรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีเจตนารมณ์เนื่องจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้มีการแจ้งสิทธิการได้รับค่าตอบแทน หรือค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้แก่ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย หรือแก่จำเลยที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามความเหมาะสม รวมถึงกำหนดอำนาจหน้าที่และการดำเนินการของคณะอนุกรรมการ รวมทั้งการใช้สิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการดังกล่าว ตลอดจนกำหนดวิธีการยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย และปรับปรุงรายการท้ายพระราชบัญญัติทั้งนี้ เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาสามารถกระทำได้รวดเร็ว ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

มาตรา ๒๐ จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

- (๑) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- (๒) ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ
- (๓) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน จำเลยคนใดถึงแก่ความตายก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด และคณะกรรมการเห็นสมควรจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ถ้าเป็นเหตุอยู่ในลักษณะคดี จำเลยที่ถึงแก่ความตายนั้นมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ได้ด้วย

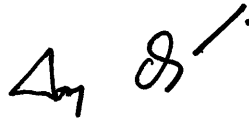
พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติเงื่อนไขเกี่ยวกับการขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายของจำเลยในคดีอาญา ดังนี้

- ๑) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- ๒) ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ
- ๓) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

สำหรับประเด็นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๒) มีความสัมพันธ์กับมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓) โดยมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง เดิมคือร่างพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย พ.ศ. มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ ตามรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ การถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีย่อมหมายถึงการถูกคุมขังจริงในระหว่างการพิจารณาคดี จำเลยจึงจะมีสิทธิขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเนื่องจากกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลยหากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยต้องได้รับการเยียวยาทั้งค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เสียไปเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม ดังนั้น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๒) ที่กำหนดให้เฉพาะจำเลยที่ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายเป็นการบัญญัติกฎหมายที่มุ่งเยียวยาความเสียหายให้แก่บุคคลผู้บริสุทธิ์ จึงสอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ในศาล อันเป็นมาตรการที่จำเป็นต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐกรณีที่บุคคลถูกคุมขังโดยไม่ได้กระทำความผิด มิได้มุ่งหมายให้จำเลย

ต้องสละสิทธิในการปล่อยชั่วคราวหรืออุทธรณ์ ไม่เป็นการสร้างภาระเกินสมควร หรือเป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการอำนวยการอำนวยความสะดวก ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ